
ანა ღვინიაშვილი,
საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს
სახელმწიფო უნივერსიტეტის ქორეოგრაფიული ხელოვნების
მიმართულების დოქტორანტი
ხელმძღვანელი: ასოც. პროფ. ეკატერინე გელიაშვილი

მრავალფეროვანი მიდგომების გამოყენება ინკლუზიური ცეკვის სწავლებისას

საკვანძო სიტყვები: *ინკლუზიური ცეკვა, გაკვეთილის მოდელი, სწავლის სტილი, სწავლების მრავალფეროვანი მიდგომები.*

საქართველოს სახელოვნებო და საგანმანათლებლო სფეროში შშმ პირებისა და ბავშვების საცეკვაო შესაძლებლობების მიმართ დღემდე არსებობს სტერეოტიპული დამოკიდებულება, რის გამოც დისკრიმინაციის მსხვერპლნი ხდებიან.

ცეკვის გაკვეთილებზე, ხშირ შემთხვევაში, პედაგოგ-ქორეოგრაფებს უჭირთ მოსწავლის სწავლის სტილის სწორად განსაზღვრა და სწავლების მრავალფეროვანი მიდგომების გამოყენება, რამაც უნდა უზრუნველყოს ჯგუფში ყველა მოსწავლის თანაბარი ჩართულობა.

აღნიშნული გამოწვევების საპასუხოდ, შევიმუშავეთ ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილის საავტორო ინოვაციური მოდელი და სწავლების მიდგომები, რომლებიც ეფუძნება ქორეოგრაფიულ პედაგოგიკას, ინკლუზიური განათლების მეთოდოლოგიასა და ინტეგრირებულ საცეკვაო ჯგუფებში ოთხწლიან, საკუთარ, პედაგოგიურ პრაქტიკას.

შემუშავებული გაკვეთილის მოდელი სოციალურია. პირველ რიგში ორიენტირებულია მოსწავლეების საბაზო საცეკვაო უნარების განვითარებასა (14 უნარი) და ქორეოგრაფიული დადგმების განხორციელებაზე. გარდა ამისა, საგაკვეთილო პროცესში ვიყენებთ სინთეზურ თერაპიულ მიდგომას, სადაც გაერთიანებულია მუსიკათერაპიისა და ცეკვით/მოძრაობითი თერაპიის ტექნიკები.

ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე ცეკვის სწავლების გზით ვცდილობთ მივალწიოთ გონების, სულისა და სხეულის ჰარმონიზაციას, გავაუმჯობესოთ მოსწავლის ზოგადი უნარები და ემოციუ-

რი სფერო, ხელი შევუწყობთ მათ სოციალიზაციასა და საზოგადოებაში ინტეგრაციას.

ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილის აღნიშნული მოდელი განკუთვნილია სხვადასხვა შესაძლებლობათა მქონე ბავშვებისა და პირებისათვის. გაკვეთილი ეფუძნება საყოველთაოდ მიღებულ, უნივერსალური დიზაინის პრინციპებს, რითაც ვცდილობთ შევქმნათ თანაბარი სასწავლო საცეკვაო გარემო.

აღნიშნული სამუშაო მიზნების მისაღწევად, ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე საჭიროა გავითვალისწინოთ თითოეული მოსწავლის სწავლის სტილი.

„სწავლის სტილი არის პიროვნების მახასიათებელი და ინფორმაციის გაგების, დაუფლების, გადამუშავების, შენახვისა და აღდგენის უპირატესი გზა, რომელიც აადვილებს ცოდნისა და უნარ-ჩვევების დაუფლების პროცესს. ბევრისთვის მისაღებია ნებისმიერი გზით მიწოდებული მასალა, თუმცა რომელიმე მათგანს მაინც ვანიჭებთ უპირატესობას. სწავლის სტილის კლასიფიცირების არაერთი მოდელი არსებობს, თუმცა მათ შორის ყველაზე გავრცელებულია VAK (Visual, Auditory, Kinaesthetic) მოდელი, რომელიც სწავლის სამი ძირითადი სტილისა და მეთოდის მიხედვით ახდენს კატეგორიზებას: ვიზუალური (მხედველობითი), აუდიალური (სმენითი) და კინესთეტიური (სხეულებრივი)“.¹

VAK (Visual, Auditory, Kinaesthetic) - ეს სწავლების მოდელი სავსებით შეესაბამება ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილის ფორმას. მნიშვნელოვანია განვიხილოთ თითოეული სტილი, რათა მივუსადაგოთ სხვადასხვა საცეკვაო შესაძლებლობათა მქონე მოსწავლეებს სწავლების პროცესში.

აუდიალური (მუსიკალური) სწავლის სტილის მქონე მოსწავლეები ინფორმაციას უკეთ აღიქვამენ მოსმენით. ამ შემთხვევაში, საცეკვაო მოძრაობებსა და სივრცეში გადაადგილებებს (ნახაზებს) ვხსნით ვერბალური ან აუდიო საშუალებების გამოყენებით. მოსწავლეები უპირატესობას ანიჭებენ რიტმულ მელოდიებს, რაც ამარტივებს ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე დასწავლის პროცესს. ასეთ დროს, დამახსოვრების საუკეთესო მეთოდია საცეკვაო მოქმედებების დაწყებამდე ან მოქმედებების პროცესში ინსტრუქ-

¹ სწავლისა და სწავლების სტრატეგიების გამოყენება სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებთან, გზამკვლევი, გვ. 33-34.

shorturl.at/eGIT3

ციის ხმამაღლა წარმოთქმა და გამეორება. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ მოსწავლის ყურადღება ადვილად გადართვადი ძლიერ ხმაურზე ან პირიქით, სიჩუმეზე. ამიტომ, საჭიროა ჯგუფში მუსიკისა და სხვა ხმების დაბალანსება.

ვიზუალური (სივრცითი) სწავლის სტილი, განსაკუთრებით მოცეკვავეებში, ყველაზე მეტადაა გავრცელებული. ვიზუალური საშუალებების დემონსტრირებისას ისინი უკეთ აღიქვამენ და ითვისებენ მასალას. სივრცითი უნარები და ორიენტაცია მათ ძლიერ მხარეს წარმოადგენს და დიდ როლს თამაშობს ეფექტური სწავლების პროცესში. ვერბალური გზით მიწოდებას, მოსწავლეებს წერილობითი ან ფერადი ნიშნებით ინსტრუქციები ურჩევნიათ. ასეთ დროს, საცეკვაო მოძრაობებისა და გადაადგილებების (ნახაზების) უკეთ აღქმისათვის, რეკომენდებულია დამხმარე საშუალებების (ფერადი ნიშნების, იატაკის სტიკერების, ალტერნატიული ბარათების, სლაიდების, ვიდეოების და ა.შ.) გამოყენება. ვიზუალური საშუალებების გამოყენებისას გასათვალისწინებელია ბალანსის დაცვა, რომ მოსწავლეების ყურადღება არ მოსწყდეს მთავარს – ცეკვის შესწავლას.

კინესთეტური (სხეულებრივი) – „კინესთეტური, მოტორული ანუ მოძრაობითი შეგრძნებები ეწოდება ჩვენი სხეულისა და მისი ნაწილების მოძრაობისა და მდგომარეობის შეგრძნებებს. კინესთეტური შეგრძნებების რეცეპტორებს უწოდებენ პროპრიოცეპტორებს, რადგან მათი გაღიზიანება ხდება ჩვენი ორგანიზმის ამოძრავებით. საზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ კინესთეტურ შეგრძნებებზე დაყრდნობით ადამიანი აღიქვამს ობიექტურ საგანთა და საზოგადოდ გარემოს თვისებათა რიგს შეხებითი აღქმის პროცესში. კინესთეტური შეგრძნებები დიდ როლს თამაშობს სივრცის აღქმის და, კერძოდ, სივრცის ოპტიკური აღქმის ჩამოყალიბებაში, ჩვევების შემუშავებაში და ა.შ. კინესთეტიკურ შეგრძნებათა დარღვევა იწვევს მოძრაობათა კოორდინაციის დარღვევას“.¹

ჩვენს პრაქტიკაში არსებობენ კინესთეტური სწავლის სტილის მქონე მოსწავლეები, რომლებიც უკეთ შეიმეცნებენ ინფორმაციას ტაქტილური (შეხებითი) რეპრეზენტაციების საშუალებით, სხეულის მოძრაობითა და ობიექტების მანიპულაციით. ასეთები შეიძლება იყვნენ აუტისტური სპექტრის მქონე მოსწავლეები ან დასწავლის უნარის დაქვეითების მქონეები.

¹ ნათაძე, ზოგადი ფსიქოლოგია, 1981, გვ. 63-64.

„საკუთრივ შეხების შეგრძნება, მხოლოდ შეხების რეცეპტორების გაღიზიანებით გამოწვეული, მეტად ღარიბია სენსორულად. მას არ აქვს მკვეთრი სპეციფიკური სენსორული გამოხატულება: იგი იძლევა მხოლოდ შეხების, ხოლო ინტენსიური გაღიზიანების შემთხვევაში წნევის (დაწოლის) შთაბეჭდილებას“.¹

უფრო ცხადად და კონკრეტულად რომ განვმარტოთ – „ტაქტილური გულისხმობს შეხებას, ხოლო კინესთეტიური მოძრაობას, ორი მოდალობა, რომლებიც მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი ერთმანეთთან. ამ სტილის მქონე მოსწავლეთათვის მნიშვნელოვანია, რომ პროცესში აქტიურად იყვნენ ჩართულები. „კეთებით სწავლება“ მათთვის ყველაზე ეფექტური სტრატეგიაა“.²

კინესთეტიური სტილის მოსწავლეებს, მაგალითად, ესა თუ ის ცეკვის ილეთი უკეთესად ამახსოვრდებათ მაშინ, თუ სხეულზე ვეხებით და ვეხმარებით მოძრაობაში. ამ დროს მოსწავლე გრძნობს მხარდაჭერას და მატულობს მოტივაცია საკუთარი საცეკვაო შესაძლებლობების მიმართ.

ტაქტილური რეპრეზენტაციის მეთოდი ხშირად წარმატებულია აუტისტური სპექტრის ან დასწავლის უნარის დაქვეითების მქონე მოსწავლეებთან მუშაობისას. გასათვალისწინებელია, რომ ასეთ დროს, საჭიროა მოქმედების სიხშირის დაბალანსება და ზომიერების დაცვა, რათა ცეკვაში დამოუკიდებლობის ხარისხი შენარჩუნდეს. ამასთან, ტაქტილური რეპრეზენტაცია არ უნდა იყოს უხეში ფორმით განხორციელებული. ის უნდა იყოს ნებადართული და მოსალოდნელი აქტი.

ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილის პროცესში, სასურველია, მასწავლებელმა იცოდეს კონკრეტულ მოსწავლესთან რომელი სწავლის სტილით იხელმძღვანელოს. შესაძლოა ასევე ერთდროულად სამივე მათგანის გამოყენება, რასაც გულისხმობს მულტი-მოდალური სწავლების მიდგომა (სხვადასხვა შეგრძნებათა ერთდროულად ჩართვა).

ამდენად, ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე, ვიდრე მოსწავლის სწავლების მიდგომებს განვსაზღვრავდეთ, უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია შევავსოთ სწავლის სტილი და შემდეგ ვიფიქროთ მიდგომებზე, რომელთაც ქვემოთ განვიხილავთ.

¹ ნათაძე, ზოგადი ფსიქოლოგია, 1981, გვ. 66-67.

² სწავლისა და სწავლების სტრატეგიების გამოყენება სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებთან გამკვლევი, გვ. 33-34.

ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე სწავლების ძირითადი მიდგომები:

ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე სწავლებისას ვიყენებთ მრავალფეროვან მიდგომებს: ა) ჰოლისტიკური მიდგომა; ბ) განვითარებაზე ორიენტირებული მიდგომა; გ) შესაძლებლობებზე დაფუძნებული მიდგომა; დ) ემოციურ, კოგნიტიურ ჩართულობაზე ორიენტირებული მიდგომა; ე) მულტიმოდალური მიდგომა; ვ) სინთეზური თერაპიული მიდგომა (მუსიკათერაპია და ცეკვით/ მოძრაობითი თერაპია). ინკლუზიური ცეკვის სწავლების კონტექსტში მოკლედ განვიხილოთ თითოეული მათგანი.

ა) ჰოლისტიკური მიდგომა

„ინდივიდს განიხილავენ, როგორც ბიოფსიქოსოციალურ ერთეულს (Engel, 1977, 1980), რომელიც ემყარება ადამიანის ჰოლისტიკური ხედვის და გონება/სხეულის კავშირს. ფსიქომოტორიკულობა აერთიანებს ფიზიკურ, ემოციურ, სიმბოლურ და შემცნებით ურთიერთქმედებას ინდივიდუალური შესაძლებლობისადმი - იყოს ბიოფსიქო სოციალურ კონტექსტში და იმოქმედოს“.¹

გარდა ამისა, ჰოლისტიკური მიდგომა „აქცენტს აკეთებს მოსწავლის მთლიან ზრდაზე, იმის ნაცვლად, რომ ხაზი გაუსვას ადამიანის გამოცდილების მხოლოდ კონკრეტულ ნაწილებს. ის ხაზს უსვამს მატერიალიზმს და ხელს უწყობს ადამიანის გამოცდილებას ყველა სფეროში: ინტელექტუალურ, ემოციურ, სოციალურ და სხვა“.²

ინკლუზიური ცეკვის სწავლებისას მოსწავლეს განვიხილავთ ბიოლოგიური, ფსიქოლოგიური და სოციალური ფაქტორების გათვალისწინებით. ბიოფსიქოსოციალური მიდგომა არის ფართოდ დანერგილი მოდელი, რასაც იყენებს ადამიანის ფსიქოლოგია, პედაგოგია, სოციოლოგია და ა.შ. ბიოფსიქოსოციალური მოდელის პრინციპების რეალიზებისას, ხდება ადამიანის საჭიროების კომპლექსურად გააზრება და შესაბამისად, შედეგიც კომპლექსურია.

ბ) განვითარებაზე ორიენტირებული მიდგომა (მრავალმხრივი და ჰარმონიული აღზრდა)

ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე დიდი მნიშვნელობა ენიჭება

¹ DR. MARIA DINOLD, University of Vienna., MICHELLE ZITOMER University of Alberta, Creating Opportunities for All In Inclusive Dance., Article January 2015, გვ. 46,47.

² იქვე.

მოსწავლის მრავალმხრივ და ჰარმონიულ აღზრდა-განვითარებას. აქ იგულისხმება: 1) ფსიქომოტორული განვითარება; 2) კოგნიტიური განვითარება; 3) ემოციური ინტელექტისა და სოციალური უნარების განვითარება; 4) ესთეტიკური და ზნეობრივი განვითარება.

ფსიქომოტორული განვითარება - ხელს უწყობს აღქმასა და მოძრაობას შორის კავშირის გაუმჯობესებას.

არისტოტელეს ამრით, „ზრუნვა სხეულისათვის უნდა უსწრებდეს ზრუნვას სულისათვის. სხეულის შემდეგ უნდა ვიზრუნოთ მიდრეკილებათა განვითარებისათვის ისე, რომ მათი აღზრდა ხელს უწყობდეს გონების განვითარებას, ხოლო სხეულის განვითარება სულის აღზრდას“.¹

„მეცნიერებმა დაამტკიცეს, რომ ადამიანის ფსიქიკური და ფიზიკური აპარატი განუყოფელია. იდეები, ემოციები, შეგრძნებები სხეულებრივ ფორმაში ასახვას პოულობს. ყველა ამრი, ფიქრი, ემოცია ფიზიკურად აისახება. ეს არის კავშირი ფსიქიკურსა და ფიზიკურ აპარატს შორის“.²

აღნიშნულ ასპექტს თუ განვიხილავთ კონკრეტულად ცეკვის სწავლებასთან მიმართებაში, უნდა აღინიშნოს, რომ „ფსიქომოტორული დომენი მოიცავს ცეკვის უნარების განვითარებას, მათ შორის კუნთების სიძლიერეს, მოძრაობის დიაპაზონს, გულსისხლძარღვთა ამტანობას, წონასწორობას, პოზის გაუმჯობესებას, კოორდინაციას და გამძლეობას (Green-Gilbert, 1992 Kaufmann 2006).

Seewald-მა (1993) შემოგვთავაზა ოთხი კონცეპტუალური მიდგომა მოძრაობის აღსაწერად: ა) ფუნქციური ინსტრუმენტი, რომელიც ცეკვაში ხაზს უსვამს ბალანსის გაუმჯობესებას და დაძაბულობის განმუხტვას; ბ) თვითაქტივირების პროცესს, რომელიც ცეკვაში ფოკუსირებულია გამოხატვის შინაგანად შესწავლასა და სხეულის ცნობიერების გაუმჯობესებაზე; გ) სტრუქტურების მიღწევა, რომელიც იძლევა აღქმისა და კომბინაციის შექმნის საშუალებას. ცეკვაში შექმნილ მრავალფეროვან მოძრაობის ნიმუშებს მივყავართ მოქნილობამდე და სენსორულ-მოტორულ ქცევამდე და დ) ცეკვაში არსებული ექსპრესიული შესაძლებლობების გამოყენებით ინ-

¹ პედაგოგიკის ისტორია, 1988, გვ. 29-30.

² კვირკველია, პრაქტიკუმი დამწყები მსახიობებისთვის და არა მარტო მათთვის, 2021, გვ. 51-52.

დივიდებსა და მათ ირგვლივ შექმნილი გარემოს შორის ურთიერთობების განვითარების საშუალება“.¹

კოგნიტიური განვითარება - ძალზე მნიშვნელოვანი ფაქტორია ცეკვის გაკვეთილზე სრულფასოვანი ჩართვისათვის და სწავლა-სწავლების პროცესში წარმატების მისაღწევად. ცეკვისას არავერბალური საშუალებით ხდება სამყაროში არსებული მოვლენებისა და ობიექტების შესახებ ინფორმაციების მიღება-გადამუშავება. მაგალითად, „კოგნიტიური ფსიქოლოგია შემეცნების პროცესს განიხილავს, როგორც ინფორმაციის გადამუშავების თანმიმდევრულ ეტაპებს, სადაც თითოეულ მათგანს თავისი უნიკალური ფუნქცია აქვს. იგი ეფუძნება კოგნიტიურ მიდგომას (პერსპექტივას) და ცდილობს პასუხი გასცეს შემდეგ კითხვებს: როგორ ხდება გარე სამყაროდან ინფორმაციის მიღება? როგორ გადაამუშავებს და ინახავს ადამიანის გონება მიღებულ ინფორმაციას? როგორ ხდება პრობლემების გადაჭრა და რა გავლენას ახდენს ეს ინფორმაცია ქცევაზე? აღნიშნულ კითხვებზე პასუხის გასაცემად ის შეიმუშავებს ინფორმაციის გადამუშავების კოგნიტიურ მოდელებს. მაგალითად, ერთ-ერთი ასეთი მოდელია მეხსიერების მრავალსადავიაანი მოდელი. კოგნიტიური მოდელი დაკვირვებებისა და დასკვნების საფუძველზე შექმნილი მეტაფორაა, რომელიც აღწერს შემეცნების სტრუქტურასა და პროცესებს“.²

ემოციური და სოციალური უნარების განვითარება - მნიშვნელოვანია, როგორც სწავლა-სწავლების პროცესში, ასევე ადამიანებთან ურთიერთობაში (ჯგუფში მეგობრობა, ემოციების გამოხატვა, ემპათია, პრობლემის გადაჭრა, იმპულსის კონტროლი და სხვა).

„სწავლის პროცესში განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს მოსწავლის ემოციური უნარები, რადგან შესაძლოა ის მნიშვნელოვნად აფერხებდეს, როგორც აქტივობებში ჩართულობასა და მონაწილეობას, ასევე სწავლის პროცესს“.³

სწავლა-სწავლების პროცესში მოსწავლის ღელვა ხელისშემშლელი ფაქტორია. შეიძლება ითქვას, რომ ემოციები ზეგავლენას ახდენს შემეცნებით უნარზე, როგორც არის: ყურადღება, აღქმა, მეხსიერება და აზროვნება.

¹ კოგნიტიური განვითარება, shorturl.at/DMRUZ

² კოგნიტიური ფსიქოლოგია, shorturl.at/acIMX

³ იქვე.

„სოციალური და ემოციური უნარების განვითარება ასევე მჭიდროდაა დაკავშირებული მოსწავლის ქცევასთან. არასასურველი ქცევები, იქნება ეს დავალების შესრულებაზე უარის თქმა, საკუთარი თავის თუ სხვისი დაზიანება მასწავლებლებისა და სპეციალური მასწავლებლებისთვის ხშირად, საკმაოდ დიდ გამოწვევას წარმოადგენს“.¹ აღნიშნული გამოწვევების დასაძლევად მოსწავლეს შესაძლოა სჭირდებოდეს სოციალური და ემოციური უნარების განვითარებაში ხელშეწყობა, რაც ძალიან კარგად მიიღწევა საცეკვაო განმავითარებელი თამაშებისა და ვარჯიშების საშუალებით.

ესთეტიკური და ზნეობრივი განვითარება – პიროვნების ჩამოყალიბების პროცესში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ესთეტიკურ აღზრდას, ვინაიდან აღზრდის ეს სახეობა გამჭოლი კომპეტენციაა. მისი არსებობა თითქმის ყველა სფეროში შეინიშნება, მათ შორის ქორეოგრაფიაშიც. უფრო კონკრეტულად, ესთეტიკური განვითარება ადამიანის ჰარმონიული განვითარების ნაწილია. იგი გულისხმობს მშვენიერების, სილამაზის აღქმის, გაგებისა და განცდის უნარის გამომუშავებას. ცეკვის სწავლებისას ხდება მოსწავლეებში მშვენიერების განცდის ფორმირება და ამასთან ერთად ქორეოგრაფიული გემოვნების ჩამოყალიბება. ცეკვის მეშვეობით გაზიარებული ინფორმაციები გვეხმარება სამყაროს მშვენიერებისა და სილამაზის მასშტაბურად აღქმასა და შემეცნებაში. გარდა ამისა, „ქორეოგრაფიული აღზრდა უნდა გავიგოთ, როგორც ფიზიკურად და სულიერად სრულყოფილი, ჰარმონიულად განვითარებული ისეთი ესთეტიკური სუბიექტის აღზრდის პროცესი, რომელსაც გააჩნია მშვენიერების აღქმა-შეფასების უნარებზე დაფუძნებული მიმართება სინამდვილის მოვლენებისადმი, აქვს მაღალი ესთეტიკური გემოვნება, ინტერესები, მოთხოვნილებები, სილამაზის კანონების, მათ შორის, უპირველეს ყოვლისა, ქორეოგრაფიული ხელოვნების ნომრების მიხედვით მოქმედებებისათვის აუცილებელი ესთეტიკური კულტურა, მისი შესატყვისი ცოდნა, გამოცდილება და უნარ-ჩვევები“.²

1 ტყეშელაშვილი, კუბლაშვილი, სპეციალური მასწავლებლის გამაკვლევი, 2021, გვ. 58-59.

² ჭანიშვილი, ხალხური ქორეოგრაფიული ხელოვნება მოსწავლე ახალგაზრდობის აღზრდის სამსახურში, 2000, გვ. 11-12.

გ) შესაძლებლობებზე დაფუძნებული მიდგომა

ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე ერთვებიან სხვადასხვა შესაძლებლობის მქონე მოსწავლეები. სწორედ ამიტომ, სწავლა-სწავლების პროცესში საჭიროა ყურადღებით დავაკვირდეთ, შევისწავლოთ, ობიექტურად შევაფასოთ და პატივი ვცეთ თითოეული მოსწავლის ინდივიდუალურ შესაძლებლობებს, თავისებურებებსა და საჭიროებებს. სწავლების პროცესში მნიშვნელოვანია მოსწავლემ თავად აღმოაჩინოს და აღიაროს საკუთარი საცეკვაო შესაძლებლობები და შეძლოს თვითგანვითარება. ცეკვის პროცესში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე მოსწავლე უპირველესყოვლისა სწავლობს საკუთარი სხეულის მიღებას.

დ) ემოციურ და კოგნიტიურ ჩართულობაზე ორიენტირებული მიდგომა

ემოციური და კოგნიტიური ჩართულობა არის წინაპირობა ფიზიკური ჩართულობისა. საცეკვაო ჯგუფში პედაგოგ-ქორეოგრაფის მიერ დადებითი ემოციის გამოხატვა მოსწავლეებში იწვევს მოტივაციის ამაღლებას და სასურველი ქცევის განხორციელებას. აღსანიშნავია, რომ ცეკვით სიამოვნების განცდა დამოკიდებულია ჯგუფში შექმნილ პოზიტიურ განწყობაზე.

ე) მულტიმოდალური მიდგომა

ცეკვის სწავლისას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ბუნების უმარტივეს ფსიქიკურ პროცესს - შეგრძნებასა და აღქმას. სამეცნიერო კვლევები ცხადყოფს, რომ „შეგრძნების პროცესის აღმოცენების გარეშე აღქმა შეუძლებელია. სხვაგვარად თუ არა, შეგრძნების შემწეობით ჩვენ არაფრის ცოდნა არ შეგვიძლია არც ნივთების ფორმებზე, არც მოძრაობის ფორმებზე. შეგრძნებების სახით მოცემულია გარე გამღიზიანებლის ენერჯიის გარდაქმნა ცნობიერების ფაქტად. აღქმის შინაარსი შეგრძნებების მასალაზე აიგება: ცხადია, რომ ფერის, ბგერის, სუნის, გემოს, ტემპერატურის, სიმაგრის თუ სირბილისა და სხვა თვისებათა შეგრძნებების გარეშე საგნის აღქმა შეუძლებელია“.¹

ვ) სინთეზური თერაპიული მიდგომა (მუსიკათერაპია და ცეკვით/მოძრაობითი თერაპია)

აღამიანის მდგომარეობა შედგება ხუთი ძირითადი კომპონენტისგან: ბიოლოგიური, ფსიქოლოგიური, შემეცნებითი, სულიერი და სოციალური, რომლებიც ერთმანეთთან მუდმივ ურთიერთქ-

¹ნათაძე, ზოგადი ფსიქოლოგია, 1981, გვ. 40-41.

მედებაშია. ერთი მნიშვნელოვნად ახდენს გავლენას მეორეზე და პირიქით. ხუთივე მდგომარეობის გაუმჯობესებას ემსახურება ხელოვნების თერაპია, რომლის მიმართულებებსაც წარმოადგენს მუსიკათერაპია და ცეკვით/მოძრაობითი თერაპია. ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე ვიყენებთ სინთეზურ თერაპიას, სადაც ვაერთიანებთ მუსიკათერაპიისა და ცეკვის/მოძრაობითი თერაპიის ტექნიკებს. აღნიშნული მიდგომით მოსწავლე განვითარების თვალსაზრისით იღებს მეტ სარგებელს და გაკვეთილიც გაცილებით ეფექტური ხდება.

აღსანიშნავია, რომ სინთეზური თერაპიული მიდგომა და აქტივობები შემუშავდა ანა ღვინიაშვილისა და მუსიკოთერაპევტ თამარ ჟორდანიას შემოქმედებითი თანამშრომლობის პროცესში. აქტივობებმა აპრობაცია გაიარა 9 თვის მანძილზე სხვადასხვა შესაძლებლობის მქონე, ომგამოვლილ, უკრაინელ ბავშვებთან World Vision International-ის საქართველოს ფილიალში, პროექტ - „UKRAINE CRISIS RESPONSE IN GEORGIA“¹ ფარგლებში და პარალელურად დაინერგა ინკლუზიურ საცეკვაო სკოლა „ანისში“, როგორც ინოვაციური თერაპიული სესია საქართველოში.

9 თვის მანძილზე სინთეზური აქტივობების უწყვეტ პროცესზე დაკვირვებამ გვაჩვენა ძალიან კარგი შედეგი. ასეთი ტიპის აქტივობებმა უპირველეს ყოვლისა ხელი შეუწყო მოსწავლეების განწყობის გაუმჯობესებას, მრავალფეროვანი უნარების განვითარებასა და ჯგუფში ინტეგრაციას.

წინამდებარე საკითხის განხილვის საფუძველზე შეგვიძლია თამამად ვთქვათ, რომ მოსწავლის სწავლის სტილის განსაზღვრისას როდესაც ვიხელმძღვანელოთ VAK-ის მოდელით ეს დაგვეხმარება სწავლების მრავალფეროვანი მიდგომების მიზნობრივად გამოყენებაში. ამით უზრუნველვყოფთ ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილზე ყველა მოსწავლის თანაბარ ჩართულობას და წარმატებას.

¹ შენიშვნა: პროექტი - „UKRAINE CRISIS RESPONSE IN GEORGIA“, მენეჯერი ქეთევან ქიმოსტელი

გამოყენებული ლიტერატურა:

- კვირკველია მ., პრაქტიკუმი დამწყები მსახიობებისთვის და არა მარტო მათთვის, გამომცემლობა - კენტავრი, თბ., 2021.
- ნათაძე რ., ზოგადი ფსიქოლოგია, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემა, თბ., 1981.
- პედაგოგიკის ისტორია, თბ., 1988.
- ტყეშელაშვილი შ., კუბლაშვილი მ., სპეციალური მასწავლებლის გზამკვლევი, 2021.
- სწავლისა და სწავლების სტრატეგიების გამოყენება სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებთან, გზამკვლევი 2021. <https://mes.gov.ge/uploads/files/stsavla-stavslebis%20gzamklevi.pdf/> შემოწმებულია 17.10.2022.
- ჭანიშვილი რ., ხალხური ქორეოგრაფიული ხელოვნება მოსწავლე ახალგაზრდობის აღზრდის სამსახურში., 2000.
- კოგნიტიური განვითარება <http://dictionary.css.ge/content/cognitive-development/> შემოწმებულია 17.10.2022.
- კოგნიტიური ფსიქოლოგია, <http://dictionary.css.ge/content/cognitive-psychology/> შემოწმებულია 17.10.2022.
- DR. MARIA DINOLD, University of Vienna, MICHELLE ZITOMER University of A lberta, Creating Opportunities for All In Inclusive Dance, Article • January 2015shorturl.at/mtY38//შემოწმებულია 17.10.2022.

Ana Ghviniashvili,
Shota Rustaveli Theatre and Film
Georgia State University
Ph.D. of choreographic art branch
Head of: Assoc. Prof. Ekaterine Geliashvili

USING A VARIETY OF APPROACHES IN TEACHING INCLUSIVE DANCE

Keywords: Inclusive dance, lesson model, learning style, diverse teaching approaches

Abstract

In dance lessons, in many cases, teacher-choreographers find it difficult to correctly determine the student's learning style and use diverse teaching approaches, which should ensure equal involvement of all students in the group.

In response to the mentioned challenges, we have developed an original innovative model of an inclusive dance lesson and teaching approaches based on choreographic pedagogy, inclusive education methodology, and four years of our pedagogical practice in integrated dance groups.

The developed lesson model is social, primarily focused on developing students' basic dance skills (14 skills) and implementing choreographic performances. In addition, we also use a synthetic therapeutic approach in the teaching process, where the techniques of music therapy and dance/movement therapy are combined.

By teaching dance in the inclusive dance class, we try to achieve harmony of mind, soul, and body, improve students' general skills and emotional sphere, and promote socialization and integration into society.

To achieve the mentioned work goals, it is necessary to consider each student's learning style in the inclusive dance class.

Learning style is a characteristic of a person and a preferred way of understanding, acquiring, processing, storing, and retrieving information that facilitates the process of acquiring knowledge and skills. For many, any method of delivery is acceptable, but we prefer one or the other. There are many models for classifying learning styles, but the most common among them is the VAK (Visual, Auditory, Kinaesthetic) model, which categorizes according to three main learning styles and methods: visual (visual), auditory (auditory), and kinesthetic (bodily).

The VAK (Visual, Auditory, Kinaesthetic) teaching model fully corresponds to the form of the inclusive dance lesson. It is important to consider each style to accommodate students of different dance abilities in the teaching process.

In the process of an inclusive dance lesson, the teacher should determine which learning style to guide with a particular student and then apply teaching approaches.

We use a variety of approaches when teaching inclusive dance classes. These are:

1. holistic approach;
2. development-oriented approach;
3. capacity-based approach;
4. an approach focused on emotional and cognitive involvement;
5. multimodal approach;
6. synthetic therapeutic approach (music therapy and dance/movement therapy).

Let's briefly consider each of them in the context of teaching inclusive dance.

1. A holistic approach „emphasizes the whole growth of the learner, rather than emphasizing only specific parts of the human experience. It emphasizes materialism and promotes human experience in all areas: intellectual, emotional, social, and more.“
2. Development-oriented approach (multifaceted and harmonious education): In the inclusive dance class, great importance is attached to the student's multifaceted and harmonious education development. This means: 1) psychomotor development; 2)

- cognitive development; 3) development of emotional intelligence and social skills; 4) aesthetic and moral development.
3. Ability-based approach: „Every student is unique with their individual physical and mental characteristics, abilities, emotions, interests, personal experiences, academic needs, and learning styles, which must be taken into account during instruction“.
 4. Emotional and cognitive engagement-oriented approach: Emotional and cognitive engagement is a prerequisite for physical engagement. The expression of positive emotion by the teacher-choreographer in the dance group leads to an increase in motivation and the implementation of the desired behavior. The feeling of enjoying dancing is related to the positive mood created in the group. The role of the teacher in this case is immeasurably great.
 5. Multimodal approach: when overcoming difficulties in an inclusive dance lesson, the multimodal (multisensory) learning-teaching method is a kind of strategy and „golden key“, during which two or three modalities of sensation are involved. A multimodal approach allows for the activation of different sensory channels. „If a student has a weakly developed modality when using multisensory strategies, it is compensated by a stronger modality“.
 6. Synthetic therapeutic approach (music therapy and dance/movement therapy): In inclusive dance classes, we use different directions established in music therapy in synthetic activities, namely: a) analytical music therapy; b) cognitive behavioral music therapy (CBMT) and c) Nordoff-Robbins music therapy. Let us briefly describe all three directions.

Based on the discussion of the present issue, we can confidently say that when determining the student’s learning style, when we are guided by the VAK model, it will help us to use a variety of teaching approaches in a targeted manner. This ensures equal participation of all students in the inclusive dance class.

Bibliography:

- Using learning and teaching strategies with students with special educational needs, guide, shorturl.at/eGIT3
- DR. MARIA DINOLD, University of Vienna, MICHELLE ZITOMER University of Alberta, Creating Opportunities for All In Inclusive Dance, Article • January 2015, shorturl.at/jmFLY
- Kvirvelia M., Practicum for beginning actors and not only for them, publishing house - Kentavri, Tbilisi, 2021.
- Natadze R. - General Psychology, Tbilisi University Publication, Vol. 1981.
- History of pedagogy, Tbilisi 1988.
- Tkeshelashvili Sh., Kublashvili M., Special teacher's guide. 2021.
- Using learning and teaching strategies with students with special educational needs, Guide 2021. <https://mes.gov.ge/uploads/files/stsavla-stavslebis%20gzamkvlevi.pdf> checked on 17.10.2022.
- Chanishvili R. - Folk choreographic art in the service of education of student youth. 2000.
- Cognitive development <http://dictionary.css.ge/content/cognitive-development/> checked on 17.10.2022.
- Cognitive psychology